

1. BEVEZETÉS

A pumi nem tekinthető ősi magyar kutyafajtának. Kialakulásának kezdete feltehetően a XVII.-XVIII. századra tehető, amikor is a könnyűipar fejlődése során a Német- és Franciaországból „lábón” behajtott merinói juhokkal érkező terelőkutyák keveredtek az ország területén található ősi pulikkal.

Az így tájfajtaként kialakult pumiról konkrét formában először Raitsits Emil tesz említést, valamint nevéhez kapcsolódik a fajta elfogadtatásának és stabilizálásának kezdete is, mely során a pumi 1920-ban kerül először a puli dunántúli változataként kiállításon bemutatásra (kiállítója a Gödöllői Magyar Királyi Csendőrkutyatelep). Halála után a vele együtt dolgozó Anghi Csaba folytatja munkásságát, ő az, aki megalkotja 1935-ben a fajta tudományos elnevezését (*Canis familiaris ovilis villosus terrarius Raitsits-Anghi*), valamint első tudományos fajtaleírását.

Az 1920-as évekkel kezdődő sporttenyésztés célja a puliból kívánatos tulajdonságok és a tőle eltérő, de kívánatos jellegbeli különbségek rögzítése volt, melyek főleg terrier típusú belső és külső alkati jegyekben nyilvánulnak meg.

Belső tulajdonságai közül főleg az élénk vérmérséklet, a terelőösztön, a kutatószenvédély, habitusában pedig a puliénál könnyebben kezelhető középhosszú szőrzet, a felső egyharmadában visszabicsakló fülek, a rövid törzsalakulás, a határozottan felfelé induló, majd a keresztvégükre visszakunkorodó farok és a puliénál megnyúltabb arcórri rész határozzák meg részben, de jellemzően a pumi fajtajellegét.

Képességeiből adódóan ezért használhatósága nemcsak a terelő munkában jelentős, de kiválóan alkalmas házőrző szerepkör és különféle sport és

egyéb munka feladatok végzésére is, melyek az intenzív mezőgazdaság térhódítása miatt egyre jelentősebb szerepet kapnak a fajta életében.

Dolgozatomban a pumi fontosabb testméreteinek: a marmagasságnak, a törzshosszúságnak, a mellkasmélységnek, a nyakhosszúságnak, a fejhosszúságnak, az arcorri rész hosszának, valamint a belőlük számolt testarányok populációs vizsgálatával foglalkozom.

Megállapítom és viszonyítom a fajtaleírásban foglaltakhoz is a tulajdonságok átlagát, eloszlását, valamint vizsgálom esetleges alakulásukat a sporttenyésztés kb.70, de főleg az elmúlt 15 éve alatt.

Kitérek két, méretfelvételeim alapján megfelelő számú, értékelhető utódal rendelkező tenyészkán örökítő képességének vizsgálatára is, az ismertett méretek és arányok tekintetében.

Vizsgálataim szükségességét a következő okok indokolták:

- A pumitenyésztők nagyobb része autodidakta módon, főleg tapasztalataira építve vesz részt a fajta konszolidálásában, nemesítésében, ennek ellenére egyes fenotípusos jegyek megítélése nem okoz számukra nehézséget. Azonban bizonyos testméretek és azok egymáshoz viszonyított aránya, mint fontos fajtajegyek szintén jelentősek az egyed habitusának, arányosságának korrekt megítélésében. Ezek mérése megfelelő, pontos eszközöket, kellő ismereteket igényel, emiatt tényleges vizsgálatuk nem gyakori.

A tenyésztők formalátása és arányérzékelő képessége is eltérő. Ezért pl. a marmagasság és törzshosszúság viszonyát még ha magabiztosan is, de precíz mérések hiányában nem feltétlenül helyesen ítélik meg. Munkájuk eredménye így nem biztos, hogy a fajtaleírásban megfogalmazottakhoz, tenyészcéljukhoz igazodik. Ezért kutyáik testméreteinek felvétele és az

adatok populációs elemzése számukra, és a fajtaklubok számára is segítséget nyújthat.

- Az állomány egyedein végzett méretfelvételek azért is időszerűek, mert ezirányú, nagyobb felmérés a fajtaleírás módosítása mellett nem történt a közelmúltban. A szakirodalomban is csak Anghi Csaba Geyza professzor közöl több, a fajtára jellemző testméret- és testarány-adatot. Anghi méretfelvételeinek szélsőértékeit, azok számtani átlagát és az átlagokból számolt arányokat publikálja. A fajta tenyésztésének másik nagy meghatározója, Ócsag Imre professzor a 80-as években már csak arány-ajánlásokat ad meg (Anghihoz viszonyítva kevesebb tulajdonságra vonatkozóan), melyekhez a későbbiekben zömmel már mindenki igazodik.

Sehol nem ismert azonban a szakirodalmi adatok háttéréül szolgáló vizsgált egyedszám, a vizsgálatok populációs kiterjedése, az akkori tényleges populációs átlag, szóródás. Ezért a tulajdonságok állományszintű esetleges homogenizálódását, a sporttenyésztés nagyobb időszakára vonatkozóan jelenleg hitelesen kimutatni nem lehet. Mivel az esetleges változások irányának feltételezett megállapítása még mindig csak Anghi Csaba 1936-ban megadott adataihoz viszonyítva lehetséges, így a testméretekre és testarányokra kiterjedő populációs vizsgálatom azért is lehet hasznos, mert konkrét alapjául szolgálhat a jövőbeni felméréseknek, elemzéseknek.